

Részletes ismertető az Irodalom 11. tankönyvhöz (és szöveggyűjteményhez)

(FI-501021101)

Bevezetés

A kiadvány a középiskolák 11. évfolyamán tanuló diákok számára készült újgenerációs tankönyv. A tankönyv a kerettanterv 11-12. osztályra előírt tananyagából az Arany Jánostól a *Nyugat* első nemzedékéig terjedő részt dolgozza fel. A tananyag kiválasztásakor szorosán követtük a kerettanterv útmutatásait, igyekeztünk a felkínált választási lehetőségek mindegyikét kidolgozni, hogy a tanár dönthesse el, melyik szerzőt és művet tárgyalja az egyes témák közül.

Az újgenerációs kiadványok az érték- és hagyományőrző, emellett élményközpontú oktatás korszerű módszereit alkalmazzák. A tananyag-elrendezés kronologikus, de a tananyagegységekhez kapcsolódó esszéfeladatok jelentős része kortárs irodalmi művekre vonatkozik, az ismétlő modulok pedig a visszatekintő tantárgyi koncentrációt teszik lehetővé.

A tizenegyedikes irodalomtankönyv az új generációs irodalomtankönyv-család harmadik kötete, amely a 2015-ben elkészített kísérleti tankönyv átdolgozása. Az átdolgozás során figyelembe vettük az iskolákból érkező közvetlen és közvetett visszajelzéseket, a kipróbáló tanárok, diákok, a szakértők és esetenként a szélesebb szakmai nyilvánosság véleményét, javaslatait.

Oldal páros-moduláris szerkezet

A tankönyvcsalád egyik újdonsága, hogy jól strukturált, könnyen áttekinthető. A tananyagot rövid terjedelmű leckékre bontottuk, az egyes leckék moduljai és a hozzájuk tartozó vizuális rendezők oldalpáronként ismétlődnek. Az oldalpárokat a tananyagegység címe nyitja. Ezt felvezető követi, amelyet vizuálisan is elkülönítettünk az alatta lévő főszövegtől. A felvezetők egy-egy idézetből kiindulva a korábban tanultakhoz, és a diákok személyes élményeihez kapcsolják az új ismereteket. A visszajelzések alapján az átdolgozás során a felvezetők kapcsolatteremtő, motiváló funkciójának megtartása mellett azok ismétlő, ráhangoló, belső koncentrációt teremtő jellegét is megerősítettük.

A felvezető után következik a mintegy 4500 leütés terjedelmű főszöveg. Ezt alcímekkel és bekezdésekkel tagoltuk, a legfontosabb információkat pedig félkövérrel kiemeltük, hogy könnyebben feldolgozhatóvá tegyük az új ismereteket. Minden oldalon szerepel a lecke témájához tartozó illusztráció, ezek egy részéhez feladatok is készültek. Esetenként vizuális szervezőkkel, táblázatokkal, grafikonokkal is segítettük a tananyag-elsajátítást. A főszöveg megalkotásakor érthetőségre, egyszerűsége, befogadhatóságra törekedtünk.

A leckékhez tartozó további modulok a páratlan oldalakon szerepelnek. A *Fogalmak* egység a

főszövegben előforduló vagy ahhoz kapcsolódó legfontosabb fogalmak magyarázatát adja meg. Itt elsősorban a kerettanterv által meghatározott kulcsfogalmak szerepelnek, de ide vettük a főszövegben előforduló egyéb szakterminusok vagy elkerülhetetlen idegen szavak magyarázatát is. A kipróbálók kérdésének megfelelően az átdolgozás során a leckében szereplő fogalmakat minden esetben beszerkesztettük a főszövegbe is, hogy ne csak elvontan, kiemelten, hanem alkalmazott módon, a használat során is találkozhassanak velük a tanulók. A főszövegben szereplő fogalmakat vizuális jellel is kiemeltük.

Minden oldalpárhoz, az összes tananyagegységhez, még a bevezető fejezetekhez is választottunk szépirodalmi műveket. Az volt a célunk ezzel, hogy elkerüljük az irodalomról az irodalom nélkül való beszédet. Az *Irány a szöveg!* modulok ezekhez kapcsolódnak. Ez a modul szövegértelmezési feladatokat tartalmaz, ezek tantermi és otthoni munkára egyaránt alkalmasak. Az itt szereplő feladatok közül a nehezebbeket színekkel különítettük el, hogy segítsük a csoport tagjai közötti differenciálást. Mivel az oldalpáros-moduláris szerkezet erős terjedelmi korlátokat is jelent, a könyv alább tárgyalandó nagy egységeinek végére feladattárat is illesztettünk. Ezek használata – mint a könyv előszava is felhívja rá a figyelmet – nemcsak az összefoglalás során, hanem leckéről leckére haladva is ajánlott. Az *Irány a szöveg!* kérdéseihez hasonlóan a feladattár feladatait is színekkel differenciáltuk.

A páratlan oldalakon kapott helyett az adott tananyaghoz kapcsolódó, kooperatív feladatokat tartalmazó csoportmunka modul. Ezek a leckében szereplő információk feldolgozását segítik, vagy a műelemzést teszik változatosabbá. Az oldalpárt a *kitekintő* modul zárja, amely a képzőművészeti alkotásokat kapcsol a leckéhez, és projektfeladatot egyéni munkát kér a diákoktól.

A moduláris szerkezetet esetenként műelemző oldalpárokkal bontottuk meg, hogy a tananyag pillérművei kimerítő elemzést kaphassanak. E hosszú elemzéseket egyúttal szövegértési feladattá is alakítottuk, az olvasottakra vonatkozó kérdéseket, rendszerező feladatokat készítettünk azok egyes részletekhez. Az érettségi követelményeit szem előtt tartva az elemzések között szerepel verselemzés, két vers összehasonlítása, novellaelemzés és két novella összehasonlítása.

A könyv felépítése

Az egymás után következő oldalpárokat nagyobb egységekbe, négy nagy fejezetbe rendeztük, ezek a következők:

- *Magyar irodalom a 19. század második felében*
- *A modernség világirodalmából*
- *Életművek a 20. század első felének magyar irodalmából*
- *Portrék a 20. század első évtizedeinek magyar irodalmából.*

Ezeket egész oldalas nyitóképek vezetik be, az adott témához asszociatív módon kapcsolódó, a híd-motívumot variáló fényképek. A nagyfejezetek arányainak kialakításakor a kerettantervre támaszkodtunk. Ahol az több, választható mű értelmezését javasolja, ott igyekeztünk az alternatívák többségét érinteni a könyvben, hogy minél inkább biztosítsuk a pedagógus választási szabadságát. Ebből következik, hogy a könyv világirodalmi része – éppen a több párhuzamos lehetőség miatt – viszonylag terjedelmes, de a készülő tanmenetekben is jelezzük majd, hogy nem javasoljuk az összes tárgyalt szerző osztálytermi tanulmányozását.

A fejezeteket összefoglalások, valamint a már említett feladattárak zárják. A könyv végén egy részletes áttekintés olvasható a tárgyalt művek néhány filmművészeti adaptációjáról. Ezt fogalomtár követi, amely a gyors kereshetőség érdekében összegyűjtve, betűrendbe állítva hozza a leckéknél szereplő fogalmakat. Itt, a tankönyv végén kapott helyet a kiejtési lista is, és ugyanitt gyűjtöttük össze a legfontosabb vonatkozó szakirodalmi adatokat is.

A könyv kérdéskultúrája

A könyv a hagyományos kérdéskultúrát megújítja, s előtérbe helyezi a problémamegoldó készség fejlesztését, bevonva a vizuális kommunikáció lehetőségeit is. Elkülöníti az alapismeretek megszerzéséhez szükséges magyarázatokat, a gondolkodtató és vitára készítő feladatokat, a szövegértés fejlesztését segítő kérdéseket, a kerettanterv által meghatározott szépirodalmi művekre vonatkozó elemzési szempontokat, illetve az esszéfeladatokat. Áttekinthető rendszerben szerepelnek a tananyag elmélyítését segítő, a problémamegoldó és a rendszerezésre alkalmas, összefoglaló feladatok. Minden típusnál arra törekedtünk, hogy a kiemelt fontosságú kulcskompetenciákat fejlesszük. A kiadvány kérdései és feladatai lehetőséget teremtenek a különféle tanulási módszerek, tevékenységformák alkalmazására és a differenciált óraszervezésre. A számos kooperatív és egyéni feladat kínál szempontokat a tanultak elmélyítéséhez, továbbgondolásához, a fejezetek végén projektfeladatokat is javasoltunk az elmélyült egyéni munkához.

A szöveggyűjtemény

A tankönyvhöz szöveggyűjtemény is készült. Ez a tankönyv négy nagy fejezetének megfelelő szerkezetet követ. A szöveggyűjtemény összeállításakor szintén a kerettanterv volt irányadó. Ahol a kerettanterv választható lehetőségeket tartalmaz, ott igyekeztünk több műből is hozni szemelvényt. Arra is törekedtünk, hogy ne csak a szükséges minimumot adjuk, hanem választható további szövegeket is. Fontos eleme a gyűjteménynek a tankönyvi kitekintő moduljához kapcsolódó szövegtár is. Ez a későbbi korok és a kortárs irodalom köréből válogat.

A kiadvány szerkesztésénél áttekinthetőségre törekedtünk, a hosszabb szemelvényeket belső címekkel strukturáltuk. A szemelvények megértését jegyzetapparátus segíti.

A kísérleti változat után ebben az esetben is átfogó átdolgozást hajtottunk végre a kipróbáló tanárok észrevételei alapján. A kollégák több helyen jelezték, hogy a szöveggyűjtemény bővítésére lenne szükség, így több új szöveg vagy szemelvény is bekerült a kötetbe az átdolgozás során.

